

Daniel Puciato, Tadeusz Grabiński

Sezonowość wykorzystania bazy noclegowej w województwie opolskim w latach 2009–2012 : implikacje dla praktyki gospodarczej

Ekonomiczne Problemy Turystyki nr 2 (34), 177-187

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SEZONOWOŚĆ WYKORZYSTANIA BAZY NOCLEGOWEJ W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM W LATACH 2009–2012 – IMPLIKACJE DLA PRAKTYKI GOSPODARCZEJ

DANIEL PUCIATO¹, TADEUSZ GRABIŃSKI²

¹ Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu
e-mail: daniel.puciato@wsb.wroclaw.pl

² Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
e-mail: tadeusz.grabisnki@ka.edu.pl

SŁOWA KLUCZOWE

baza noclegowa, ruch turystyczny, sezonowość, województwo opolskie

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest ocena sezonowości ruchu turystycznego w województwie opolskim w latach 2009–2012. W pracy zaproponowano także działania zmierzające do ograniczenia jej negatywnych skutków. Analiza wyników przeprowadzonych badań wykazała, że na obszarze Opolszczyzny występuje dość duża sezonowość ruchu turystycznego, który był szczególnie niski w styczniu i grudniu oraz w pierwszych kwartałach rozpatrywanych lat. Aby ograniczyć to niekorzystne zjawisko, zaproponowano władzom lokalnym i regionalnym oraz przedsiębiorcom szereg działań, dotyczących m.in.: stymulowania rozwoju bazy hotelowej, różnicowania cen, przygotowania specjalnych ofert, czy innego niż turystyczne wykorzystania części obiektów.

Wprowadzenie

Sezonowość to, oprócz mobilności, sensytywności i kompleksowości, jedna z najważniejszych, specyficznych cech popytu turystycznego (Dziedzic, 1998, s. 54; Meyer, 2004, s. 78–89; Niezgoda, Zmysłony, 2006, s. 63–68; Niezgoda i in., 2012, s. 49–54; Panasiuk, 2010, s. 143–155; Puciato, 2008, s. 118–128; Puciato, 2010, s. 357–361). Wynika to z faktu, że termin podróży jest

często głównym kryterium wyboru produktu turystycznego (w ujęciu wąskim), zarówno dla potencjalnego turysty, jak i biznesmena (Mrozowicz, Cichy, 2009, s. 95–102). Wahania sezonowe popytu turystycznego, czyli powtarzające się z okresu na okres, względnie regularne zmiany ilościowe, niekiedy także jakościowe, ruchu, a w konsekwencji wydatków turystycznych mają niebagatelne znaczenie dla obszarów recepcji turystycznej – mieszkańców, przedsiębiorstw, władz lokalnych itp. (Borzyszkowski, 2012, s. 67–89; Dziedzic, Skalska, 2013, s. 11–15; Panasiuk, 2007, s. 62–66; Puciato, Grabiński, 2015, s. 43–45; Szromek, 2010, s. 108–118). W tym kontekście za najważniejszy, w odniesieniu do gospodarki turystycznej, rodzaj wahań sezonowych należy uznać rozpatrywane w artykule fluktuacje roczne.

Pomimo występowania pewnych korzyści wahań sezonowych dla obszarów recepcyjnych, dotyczących chociażby możliwości: prowadzenia przez mieszkańców normalnego życia społeczno-kulturalnego czy realizacji inwestycji modernizacyjnych i odtworzeniowych w obiektach turystycznych w tzw. „niskim sezonie”, należy podkreślić, że wywołują one również szereg negatywnych konsekwencji. Konsekwencją dużych wahań popytu turystycznego mogą być przykładowo: zagrożenia ekologiczne wynikające z nadmiernego obciążenia ruchem turystycznym, konieczność gromadzenia zapasów i rezerw przez przedsiębiorstwa, a tym samym wzrost ryzyka operacyjnego i zmniejszenie efektywności ekonomicznej, groźba obniżenia jakości świadczonych usług czy konieczność ponoszenia kosztów alternatywnych – utraconych korzyści (Dziedzic, Skalska, 2013, s. 11–15; Niezgoda, Zmysłony, 2006, s. 63–68; Niezgoda i in., 2012, s. 49–54; Panasiuk, 2010, s. 143–155). Występowanie tych zagrożeń sprawia, że podmioty gospodarki turystycznej podejmują działania zmierzające do zmniejszenia zbyt dużej amplitudy wahań sezonowych i/lub ograniczenia ich niekorzystnych skutków (Borodako, Berbeka, Rudnicki, 2014, s. 196–211; Gardzińska, 2012, s. 135–142; Goranczewski, Puciato, 2010, s. 45–49; Grobelna, Biełuszko, 2014, s. 2212–2220; Hadzik, 2008, s. 287–296; Jaremen, Nawrocka, 2012, s. 76–91; Kachniewska, 2012, s. 61–75; Niedziółka, Perchał, 2013, s. 54–59; Oleśniewicz, Widawski, 2013, s. 14–78; Orfin, Sidorkiewicz, Wolna-Samulak, 2012, s. 385–396; Panasiuk, 2010, s. 143–155; Puciato, Łoś, Mrozowicz, 2013, 127–147; Roman, 2009, s. 187–195; Sołtysik, 2013, s. 165–200).

W kontekście przedstawionych uwag wprowadzających niezwykle ważne wydaje się być prowadzenia badań nad problematyką sezonowości lokalnego i regionalnego popytu turystycznego. Celem poznawczym artykułu jest ocena sezonowości wykorzystania bazy noclegowej na Opolszczyźnie w latach 2009–2012. Praca ma również cel praktyczny, jakim jest przedstawienie przedstawicielom praktyki gospodarczej praktycznych rekomendacji odnośnie do działań zmierzających do zmniejszenia wahań sezonowych regionalnego popytu turystycznego oraz zniwelowania ich niekorzystnych skutków społeczno-ekonomicznych.

Metodyczne założenia badań

Przedstawione w artykule informacje stanowią część badań ruchu turystycznego w województwie opolskim w roku 2012, które zrealizowane zostały przez Wyższą Szkołę Bankową we Wrocławiu oraz Opolską Regionalną Organizację Turystyczną (Puciato, Grabiński, 2012). Projekt

pt. „Badania ruchu turystycznego na pograniczu polsko-czeskim szansą na profesjonalizację wspólnej oferty Regionów” był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa. „Lustrzany” projekt badawczy obejmujący analizę ruchu i wydatków turystycznych przeprowadzono w Republice Czeskiej.

Zakres przedmiotowy badań obejmował ruch turystyczny. Zgodnie z definicją WTO turystyka to „ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem” (Instytut Turystyki, 1995). Ruch turystyczny to „zjawisko społeczne polegające na dobrowolnym, przestrzennym przemieszczaniu się ludzi na obszary i do miejscowości turystycznych” (Kornak, 1985, s. 24). W pracy rozpatrywano ruch turystyczny przyjazdowy, obejmujący tylko osoby przyjeżdżające do województwa opolskiego, spoza tego regionu.

Zakres podmiotowy badań to korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, czyli osoby, które korzystają z usług noclegowych w takich obiektach jak: hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty hotelowe, domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego oraz świątecznego, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, pokoje gościnne, kwatery agroturystyczne oraz pozostałe obiekty niesklasyfikowane.

Zakres czasowy pracy obejmował lata 2009–2012, natomiast zakres przestrzenny obszar administracyjny województwa opolskiego. W artykule posługiwano się także synonimami tej kategorii pojęciowej, takimi są: Opolszczyzna czy Śląsk Opolski.

W artykule wykorzystano dwie główne metody badawcze: metodę badania dokumentów oraz metodę statystyczną. W ramach metody badania dokumentów (badania typu *desk research*) wykorzystano informacje ze źródeł wtórnych, pochodzące z opracowań (sprawozdań KT-1) Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie. W ramach metody statystycznej dokonano analizy liczby i struktury korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania w województwie opolskim w latach 2009–2012 oraz wyliczono kwartalne i miesięczne wskaźniki sezonowości. Wybrane wyniki analiz statystycznych zostały przedstawione w tabelach.

Wielkość i sezonowość ruchu turystycznego na Opolszczyźnie w latach 2009–2012

Wielkość ruchu turystycznego w latach 2009–2012, opisywanego w kontekście liczby korzystających z bazy noclegowej województwa opolskiego, charakteryzowała się zmiennością. Analizując liczbę korzystających ogółem można dostrzec, że liczba osób, która korzystała z obiektów bazy noclegowej wzrosła z 230 249 osób w roku 2009, do 260 178 osób w roku 2012. W ujęciu bezwzględnym przyrost liczby korzystających wynosił zatem 29 929 osób, natomiast w ujęciu względnym około 13%. Wartość minimalna miernika została odnotowana w roku 2010 (224 531 osób), natomiast wartość maksymalna w roku 2012 (260 178 osób). Średnioroczne tempo zmian (średnia geometryczna) liczby korzystających z usług noclegowych turystów ogółem wynosiło około +4,2%. Do tych dodatnich zmian wielkości ruchu turystycznego przyczynili się głównie turyści

krajowi. Porównując ze sobą liczbę korzystających w dwóch skrajnych latach analizowanego szeregu czasowego, można stwierdzić, że ich liczba w roku 2012 była o ponad 13,78% wyższa od liczby korzystających z obiektów noclegowych turystów krajowych w roku 2009. Średnioroczny przyrost korzystających krajowych wynosił około 8,0% w porównaniu do około 2,6% wśród turystów zagranicznych. W przypadku tej ostatniej grupy rozpatrując tylko dwa skrajne okresy analizowanego szeregu czasowego, nastąpiło nieznaczne zwiększenie ich liczby z 30 984 w roku 2009 do 33 460 w roku 2012, a zatem o około 7,99%. W latach 2009–2012 turyści krajowi stanowili średnio około 86,6%, natomiast turyści zagraniczni około 13,4% wszystkich korzystających z bazy noclegowej w województwie opolskim (tab. 1).

Analizując skrajne lata szeregu czasowego dotyczącego liczby udzielonych noclegów, można stwierdzić, że w roku 2012 udzielono ich o 30 681 (5,38%) więcej w porównaniu do roku 2009. W tym przypadku zmiana ta również wynikała przede wszystkim ze wzrostu liczby noclegów udzielonych turystom krajowym z 489 935 w roku 2009, do 519 680 w roku 2012, a więc o około 6,07%. W dwóch analizowanych latach odnotowano natomiast tylko niewielki, około 1,16% wzrost liczby noclegów udzielonych turystom zagranicznym – z 80 718 w roku 2009, do 81 654 w roku 2012. W całym analizowanym okresie średnioroczne tempo zmian (średnia geometryczna) liczby udzielonych noclegów wynosiło: około +1,8% dla turystów ogółem, około +2,0% dla turystów krajowych oraz około +0,4% dla turystów zagranicznych. Rok 2012 charakteryzował się najwyższymi wartościami liczby wykorzystanych noclegów zarówno w odniesieniu do turystów ogółem, jak turystów krajowych i zagranicznych. Turyści krajowi nabywali przeciętnie około 86,32%, natomiast turyści zagraniczni około 13,68% wszystkich noclegów, udzielanych w województwie opolskim w latach 2009–2012 (tab. 2).

Najdłuższy przeciętny czas przebywania turysty ogółem w obiekcie noclegowym wynosił 2,48 dnia (rok 2009), zaś najkrótszy 2,31 dnia (rok 2012). Średnio turysta ogółem przebywał w obiekcie noclegowym około 2,4 dnia. W analizowanym okresie przeciętne pobyty w obiekcie noclegowym były dłuższe w przypadku turystów zagranicznych (średnio około 2,45 dnia) w porównaniu z turystami krajowymi (około 2,39 dnia). Wyjątkiem był rok 2010, w którym turyści krajowi spędzali w obiektach noclegowych przeciętnie 2,49 dnia, zaś zagraniczni 2,29 dnia (tab. 3).

Tabela 1. Liczba korzystających z bazy noclegowej w województwie opolskim w latach 2009–2012

Lata	Liczba korzystających turystów			Odsetek korzystających turystów (%)	
	ogółem	krajowych	zagranicznych	krajowych	zagranicznych
2009	230 249	199 265	30 984	86,54	13,46
2010	224 531	193 376	31 155	86,12	13,88
2011	241 554	209 208	32 346	86,61	13,39
2012	260 178	226 718	33 460	87,14	12,86

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 13.

Tabela 2. Liczba noclegów udzielonych w obiektach bazy noclegowej w województwie opolskim w latach 2009–2012

Lata	Liczba udzielonych noclegów turystom			Odsetek udzielonych noclegów turystom	
	ogółem	krajowym	zagranicznym	krajowym	zagranicznym
2009	570 653	489 935	80 718	85,86	14,14
2010	552 041	480 569	71 472	87,05	12,95
2011	568 663	488 714	79 949	85,94	14,06
2012	601 334	519 680	81 654	86,42	13,58

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 15.

Tabela 3. Średnia liczba noclegów udzielonych jednemu korzystającemu z turystycznych obiektów zakwaterowania zbiorowego w województwie opolskim w latach 2009–2012

Lata	Średnia liczba noclegów udzielona korzystającemu		
	ogółem	krajowemu	zagranicznemu
2009	2,48	2,46	2,61
2010	2,46	2,49	2,29
2011	2,35	2,34	2,47
2012	2,31	2,29	2,44

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 17.

Wartości miesięcznych i kwartalnych wskaźników sezonowości zestawiono w tabelach od 4 do 7. Rozpatrując dane miesięczne dotyczące liczby korzystających z obiektów bazy noclegowej, należy stwierdzić, że liczba ta przyjmowała wartości wyższe od przeciętnej miesięcznej liczby korzystających z tego rodzaju obiektów, w miesiącach od maja do października każdego z analizowanych lat. Najwyższe średnie wartości wskaźników sezonowości przypadały na lipiec i sierpień, zaś najwyższą indywidualną wartość wskaźnika (163,15%) odnotowano w lipcu 2011 roku. Oznacza to, że liczba korzystających z obiektów bazy noclegowej była wówczas wyższa o 63,15% od średniej miesięcznej liczby korzystających z tego rodzaju obiektów. W latach 2009–2012 wskaźniki sezonowości przyjmowały średnio najniższe wartości w styczniu i grudniu. Najniższą indywidualną wartość wskaźnika odnotowano w styczniu 2012 roku (64,29%), co oznacza że liczba korzystających z obiektów bazy noclegowej była wówczas niższa o 35,71%, od przeciętnej miesięcznej liczby turystów korzystających z noclegów. Na uwagę zasługuje również fakt, że większy rozstęp między wartością maksymalną i minimalną wskaźników sezonowości, za wyjątkiem roku 2011, odnotowano w przypadku turystów zagranicznych. Sezonowość popytu na noclegi nabywane przez turystów zagranicznych była zatem, w analizowanym okresie, większa. Podobne prawidłowości odnotowano w przypadku liczby udzielonych noclegów, z tą różnicą, że wartości wskaźników sezonowości wyższe od przeciętnych miesięcznych odnotowano tylko w okresach od maja do sierpnia, a w latach 2010 i 2011 również do września. W przypadku sezonowości kwartalnej wartości wskaźników sezonowości przyjmowały wartości wyższe od średnich kwartalnych w drugich i trzecich kwartałach analizowanych lat, natomiast wartości

niższe od przeciętnych w kwartałach pierwszych i czwartych. Najwyższe średnie wartości wskaźników sezonowości występowały w trzecim, zaś najniższe w pierwszym kwartale lat 2009–2012. Podobne prawidłowości odnotowano w przypadku liczby udzielonych noclegów, z tą jednak różnicą, że wskaźniki sezonowości przyjmowały wartości wyższe od przeciętnych tylko w trzecim kwartale, za wyjątkiem roku 2012, w którym zjawisko to miało miejsce także w kwartale drugim.

Tabela 4. Wartość miesięcznych wskaźników sezonowości liczby korzystających z bazy noclegowej województwa opolskiego w latach 2009–2012 (%)

Miesiące	Korzystający ogółem				Korzystający krajowi				Korzystający zagraniczni			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Styczeń	73,63	64,78	64,75	64,29	76,71	66,31	65,80	64,45	53,80	55,27	57,91	63,23
Luty	75,67	75,66	66,10	62,71	78,27	79,15	67,41	65,05	58,99	53,96	57,61	46,84
Marzec	82,03	80,94	70,61	73,21	81,71	83,02	69,77	71,62	84,08	68,02	76,05	83,99
Kwiecień	92,12	93,66	83,92	83,27	91,25	88,52	78,35	80,94	97,71	125,57	119,94	99,06
Maj	117,80	104,39	106,20	106,41	114,90	101,99	104,12	103,23	136,41	119,25	119,68	127,96
Czerwiec	118,52	119,22	123,38	129,01	116,78	118,69	122,08	127,36	129,74	122,56	131,81	140,23
Lipiec	136,21	145,83	163,15	155,50	134,03	146,16	166,67	156,74	150,23	143,78	140,35	147,04
Sierpień	137,24	135,04	145,77	155,55	136,83	132,35	145,14	155,46	139,85	151,76	149,84	156,19
Wrzesień	103,54	113,89	111,29	108,37	102,05	112,85	110,10	106,93	113,13	120,33	119,05	118,14
Październik	106,92	109,41	105,13	100,80	106,28	108,31	105,69	102,67	111,08	116,24	101,54	88,08
Listopad	86,24	88,48	91,02	92,64	87,86	89,69	92,90	94,95	75,83	80,96	78,80	76,96
Grudzień	70,08	68,71	68,68	68,23	73,34	72,97	71,97	70,58	49,15	42,29	47,41	52,29

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 22.

Tabela 5. Wartość miesięcznych wskaźników sezonowości liczby udzielonych noclegów w obiektach bazy noclegowej województwa opolskiego w latach 2009–2012 (%)

Miesiące	Korzystający ogółem				Korzystający krajowi				Korzystający zagraniczni			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Styczeń	83,54	56,62	59,79	65,66	87,00	57,10	61,59	68,77	62,57	53,39	48,83	45,85
Luty	75,21	79,95	81,52	61,92	76,81	83,92	86,61	64,73	65,49	53,26	50,46	44,09
Marzec	75,52	66,37	64,66	68,07	73,22	67,51	64,03	66,81	89,47	58,70	68,53	76,08
Kwiecień	80,72	82,50	76,00	75,62	79,26	79,10	71,26	73,44	89,60	105,37	104,99	89,50
Maj	105,02	85,30	96,68	102,89	99,98	80,83	90,87	98,44	135,66	115,33	132,20	131,19
Czerwiec	113,40	111,91	118,10	122,89	110,51	109,34	112,17	122,69	130,97	129,20	154,37	124,15
Lipiec	173,22	181,74	174,34	195,01	175,80	184,98	181,71	202,14	157,59	159,97	129,31	149,61
Sierpień	167,87	180,41	188,52	190,25	170,49	181,35	191,67	192,39	151,95	174,08	169,23	176,65
Wrzesień	93,70	107,67	104,09	98,02	91,28	106,46	102,14	93,66	108,44	115,83	116,01	125,78
Październik	89,04	97,43	94,31	88,94	87,48	95,10	91,95	85,00	98,52	113,06	108,76	114,01
Listopad	71,47	81,15	80,38	77,53	73,06	81,90	80,56	75,79	61,83	76,11	79,27	88,60
Grudzień	71,28	68,96	61,60	53,19	75,13	72,42	65,45	56,13	47,91	45,70	38,03	34,48

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 22.

Tabela 6. Liczba oraz wskaźniki sezonowości korzystających z bazy noclegowej województwa opolskiego w latach 2009–2012 w ujęciu kwartalnym

Kwartały	Korzystający ogółem				Korzystający krajowi				Korzystający zagraniczni.			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Liczba korzystających												
I	44 386	41 420	40 552	43 409	39 303	36 818	35 388	37 998	5083	4602	5164	5411
II	63 018	59 364	63 107	69 099	53 623	49 826	53 095	58 859	9395	9538	10 012	10 240
III	72 335	73 862	84 586	90 937	61 924	63 065	73 555	79 188	10 411	10 797	11 031	11 749
IV	50 510	49 885	53 309	56 733	44 415	43 667	47 170	50 673	6095	6218	6139	6060
Wskaźniki sezonowości (%)												
I	77,11	73,79	67,15	66,74	78,90	76,16	67,66	67,04	65,62	59,09	63,86	64,69
II	109,48	105,76	104,50	106,23	107,64	103,07	101,52	103,85	121,29	122,46	123,81	122,41
III	125,66	131,58	140,07	139,81	124,30	130,45	140,64	139,71	134,40	138,62	136,41	140,45
IV	87,75	88,87	88,28	87,22	89,16	90,33	90,19	89,40	78,69	79,83	75,92	72,44

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 23.

Tabela 7. Liczba oraz wskaźniki sezonowości udzielonych noclegów w obiektach bazy noclegowej województwa opolskiego w latach 2009–2012 w ujęciu kwartalnym

Kwartały	Korzystający ogółem				Korzystający krajowi				Korzystający zagraniczni.			
	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
Liczba korzystających												
I	111 406	93 356	97 612	98 044	96 774	83 508	86 431	86 747	14 632	9848	11 181	11 297
II	142 256	128 676	137 799	151 038	118 294	107 836	111 711	127 573	23 962	20 840	26 088	23 465
III	206 765	216 133	221 278	242 180	178 650	189 338	193 659	211 421	28 115	26 795	27 619	30 759
IV	110 226	113 876	111 974	110 072	96 217	99 887	96 913	93 939	14 009	13 989	15 061	16 133
Wskaźniki sezonowości (%)												
I	78,09	67,64	68,66	65,22	79,01	69,51	70,74	66,77	72,51	55,12	55,94	55,34
II	99,71	93,24	96,93	100,47	96,58	89,76	91,43	98,19	118,74	116,63	130,52	114,95
III	144,93	156,61	155,65	161,10	145,86	157,59	158,50	162,73	139,32	149,96	138,18	150,68
IV	77,26	82,51	78,76	73,22	78,55	83,14	79,32	72,31	69,42	78,29	75,35	79,03

Źródło: Puciato, Grabiński (2012), s. 23.

Rekomendacje z badań ruchu turystycznego dla przedsiębiorców oraz władz lokalnych i regionalnych

Mając na uwadze uzyskane wyniki badań, pokusić się można o sformułowanie następujących rekomendacji dla podmiotów regionalnej gospodarki turystycznej, których celem będzie rozwój turystyki na Opolszczyźnie, w tym ograniczenie niekorzystnych skutków sezonowości popytu turystycznego:

1. W konsekwencji transformacji polskiej gospodarki narodowej nastąpiła zmiana formy własności i rodzaju części obiektów zakwaterowania zbiorowego oraz stopniowa modernizacja i rozszerzenie zakresu świadczonych w nich usług. Spora część zdekapitalizowanej bazy noclegowej została także zlikwidowana, co spowodowało, że jej zasoby na Opolszczyźnie

zmniejszyły się o około 30%. Dalszy dynamiczny wzrost liczby korzystających z turystycznych obiektów zakwaterowania zbiorowego i zbyt mała liczba tego rodzaju obiektów w regionie może stać się docelowo czynnikiem hamującym rozwój turystyki.

2. Potencjalna luka podażowa może być wyraźna w przypadku hoteli. W toku badań struktury ruchu turystycznego (Puciato, Grabiński, 2012, s. 39) wykazano, że ponad 30% turystów odwiedzających Śląsk Opolski nocowało w hotelach. Mając na uwadze systematyczną poprawę poziomu życia Polaków oraz fakt, iż w strukturze europejskiego hotelarstwa, hotele są dominującym rodzajem obiektów noclegowych, perspektywy dla powstawania nowych hoteli w województwie opolskim mogą być obiecujące.
3. Najkorzystniejszymi lokalizacjami dla nowopowstających obiektów hotelowych niskich i średnich kategorii wydają się być okolice największych atrakcji turystycznych regionu (hotele wypoczynkowe) oraz najważniejszych traktów i węzłów komunikacyjnych (hotele tranzytowe). Bardzo dobrymi potencjalnymi lokalizacjami są również największe i najbardziej atrakcyjne miasta województwa. Z badań prowadzonych przez autorów artykułu oraz z informacji pozyskanych od jednostek samorządu terytorialnego oraz Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej wynika, że oprócz hoteli o niskim i średnim standardzie, dobre perspektywy rozwoju mogą mieć również obiekty wyższych kategorii, których obecnie w regionie jest niewiele. Dotyczy to szczególnie hoteli dysponujących profesjonalnym zapleczem konferencyjno-kongresowym, z którego mogłaby skorzystać większa liczba gości, wraz z rozbudowaną ofertą usług rekreacyjnych i zdrowotnych (np. SPA&Wellness).
4. W ramach badań odnotowano relatywnie dużą sezonowość ruchu turystycznego, który przyjmował szczególnie niskie rozmiary w styczniu i grudniu oraz w pierwszych kwartałach analizowanych lat. Pomimo że sezonowość jest stałą cechą popytu turystycznego, to za sprawą bardzo niekorzystnego jej oddziaływania na efektywność podmiotów gospodarczych należy podjąć działania zmierzające do ograniczenia jej negatywnych skutków. W odniesieniu do podmiotów gospodarczych (głównie hotelarskich oraz gastronomicznych) usytuowanych na obszarze województwa opolskiego należy rekomendować następujące rozwiązania:
 - a) pozasezonowe różnicowanie cen, co może dodatkowo stymulować popyt ze strony, przeważających w strukturze badanych turystów, osób o średnich lub nawet niższych dochodach oraz osób o dużych zasobach czasu wolnego, np. emerytów;
 - b) przygotowanie specjalnych ofert, np. dla uczniów i studentów, osób starszych, osób żyjących samotnie, rodzin z dziećmi, turystów zagranicznych najczęściej odwiedzających Opolszczyznę, a więc głównie Niemców i Czechów, czy osób wykonujących określone zawody (np. nauczycieli);
 - c) „pozaturystyczne” wykorzystanie części posiadanych zasobów (np. pracowników, obiektów, gruntów) poza sezonem turystycznym, np. poprzez organizację imprez okolicznościowych, świadczenie usług cateringowych czy transportowych.

5. Coraz więcej turystów oczekuje propozycji gotowych pakietów, na które składają się usługi: noclegowe, gastronomiczne, rekreacyjne, zdrowotne oraz zagospodarowanie wolnego czasu, np. poprzez zwiedzanie atrakcyjnych miejsc, poznawanie kultury i lokalnych tradycji. Niezbędna jest zatem częstsza kooperacja lub/i kooperacja konkurujących ze sobą na co dzień przedsiębiorstw w celu stworzenia, promowania i sprzedaży wspólnej oferty, co może przyczynić się, w konsekwencji, do poprawy ich wyników finansowych. Jednym z pożądanых rozwiązań mogłoby być przyłączanie kolejnych podmiotów do istniejących w województwie opolskim klastrów turystycznych.
6. Należy stymulować proces rozwoju różnorodnych rodzajów i form turystyki, m.in.: wypoczynkowej, poznawczej, kulturowej, w tym sentymentalnej, miejskiej (rozrywka, wydarzenia sportowe i kulturalne, muzea, zakupy, gastronomia i kulinarna) i religijnej, a także zdrowotnej oraz przygranicznej. Formy te wraz z tradycyjnymi dla województwa opolskiego rodzajami turystyki, takimi jak turystyka wiejska, aktywna, industrialna i ekoturystyka powinny stanowić najważniejsze elementy kompleksowego produktu turystycznego.
7. Słabo rozwinięta na Opolszczyźnie jest turystyka biznesowa, która jest obecnie jednym z najszybciej rosnących na świecie rodzajów turystyki, generującym dużą wartość dodaną dla obszarów recepcyjnych. Dlatego należy podjąć działania zmierzające do jej bardziej dynamicznego rozwoju, polegające na uruchomieniu systemu zachęt dla potencjalnych inwestorów zainteresowanych budową hoteli biznesowych w regionie. Trzeba jednak pamiętać, że rozwój tej formy turystyki zależy przede wszystkim od skuteczności działań mających na celu poprawę potencjału gospodarczego regionu, głównie: zwiększenie specjalizacji gospodarczej, wzrost ilości zaangażowanego kapitału krajowego i zagranicznego, pobudzanie przedsiębiorczości regionalnej oraz rozwój sektora usług biznesowych.
8. Godne rozważenia przez jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli jest zastosowanie powszechnie wykorzystywanych instrumentów pobudzających rozwój turystyki na określonych obszarach recepcyjnych:
 - a) działania stymulacyjne ze strony władz lokalnych zmierzające do uruchamiania nowych przedsiębiorstw turystycznych, należących do prywatnych właścicieli: zachęty fiskalne (np. obniżone stawki danin lokalnych, głównie podatku od nieruchomości i środków transportu), zachęty planistyczno-administracyjne (np. uwzględnienie turystyki w lokalnych strategiach rozwoju, wzrost znaczenia funkcji turystycznej w planach zagospodarowania przestrzennego) czy zachęty informacyjne (np. wzrost wydatków na promocję lub bezpłatne doradztwo dla podmiotów gospodarczych);
 - b) tworzenie i konsekwentna realizacja lokalnych strategii rozwoju turystyki;
 - c) poprawa skuteczności pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych (UE) na inwestycje transportowe, turystyczne i sportowo-rekreacyjne;
 - d) wsparcie procesu tworzenia lokalnych organizacji turystycznych;
 - e) monitoring rynku turystycznego;
 - f) realizacja inwestycji mieszanych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;

- g) szkolenie kadr turystycznych, zgodne z potrzebami regionalnego rynku pracy;
- h) rozwój systemu informacji turystycznej;
- i) wzrost liczby miast partnerskich;
- j) marketing terytorialny, w tym kreowanie marki turystycznej Opolszczyzny.

Podsumowanie

Turystyka może stanowić ważny czynnik rozwoju województwa opolskiego. Aby tak się jednak stało, należy konsekwentnie realizować działania zmierzające do poprawy atrakcyjności produktu turystycznego Opolszczyzny. Powinny być one ukierunkowane także na ograniczenie zbyt dużej sezonowości popytu turystycznego oraz zniwelowanie jej niekorzystnych skutków dla gmin, powiatów i całego województwa. Ważnym zadaniem w tym procesie wydaje się być systematyczne monitorowanie wielkości i struktury ruchu turystycznego oraz analiza jego zmian sezonowych. Prowadzenie dalszych badań naukowych w tym obszarze tematycznym pozwoli bowiem nie tylko na ocenę skuteczności już zrealizowanych projektów, ale także na ewentualną korektę planowanych bądź realizowanych działań w ramach regionalnej polityki turystycznej.

Literatura

- Borodako, K., Berbeka, J., Rudnicki, M. (2014). Znaczenie wysokospecjalistycznych usług biznesowych (KIBS) dla innowacji w przedsiębiorstwach turystyki biznesowej. *Folia Turistica*, 32, 195–213.
- Borzyszkowski, J. (2012). *Organizacja i zarządzanie turystyką w Polsce*. Warszawa: CeDeWu.
- Dziedzic, E. (1998). *Obszar recepcji turystycznej jako przedmiot zarządzania strategicznego*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie.
- Dziedzic, E., Skalska, T. (2013). *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rynku usług turystycznych w Polsce*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie.
- Gardzińska, A. (2012). Koopetycja jako podstawa funkcjonowania klastrów turystycznych. *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 17, 133–145.
- Goranczewski, B., Puciato, D. (2010). Zastosowanie analizy SWOT w formułowaniu strategii rozwoju turystyki na obszarach recepcyjnych. *Turyzm*, 20, 45–55.
- Grobelna, A., Biełuszko, K. (2014). Zarządzanie turystyką biznesową na przykładzie hoteli ekonomicznych i średniej klasy w województwie pomorskim. *Logistyka*, 3, 2212–2223.
- Hadzik, A. (2008). Wybrane aspekty turystyki zrównoważonej na wiejskich obszarach uzdrowiskowych. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*, 2, 287–296.
- Jaremen, D., Nawrocka, E. (2012). Zmiany w zarządzaniu hotelami w okresie kryzysu ekonomicznego. *Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej*, 35, 76–91.
- Kachniewska, M. (2012). Wpływ kryzysu gospodarczego na metody zarządzania obiektami hotelowymi. *International Journal of Management and Economics*, 35, 61–75.
- Kornak, A. (1985). *Ekonomika turystyki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Meyer, B. (2004). *Turystyka jako ekonomiczny czynnik kształtowania przestrzeni*. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.
- Mrozowicz, K., Cichy, K. (2009). Zarządzanie gospodarką turystyczną w świetle badań sektora hotelarskiego – wybrane problemy. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*, 3, 95–110.
- Niedziółka, A., Perchał, A. (2013). Factors of agritourism in rural areas development. *Przegląd Organizacji*, 11, 54–59.

- Niezgoda, A., Zmysłony, P. (2006). *Popyt turystyczny: uwarunkowania i perspektywy rozwoju*. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.
- Niezgoda, A. i in. (2012). *Rynek turystyczny. Ekonomiczne zagadnienia turystyki*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Oleśniewicz, P., Widawski, K. (2013). *Turystyka edukacyjna w kontekście turystyki szkolnej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Orfin, K., Sidorkiewicz, M., Wolna-Samulak, A. (2012). Kreowanie ofert specjalnych w obiektach hotelarskich a wydłużanie sezonu turystycznego. *Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu*, 24, 385–396.
- Panasiuk, A. (2007). Cooperation links between touristic companies and self-government units. *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*, 1, 62–66.
- Panasiuk, A. (2010). *Ekonomika turystyki i rekreacji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Puciato, D. (2008). Inwestycje turystyczne jako forma pobudzania popytu turystycznego na przykładzie gminy Głuchołazy. *Gospodarka a Środowisko*, 10, 118–128.
- Puciato, D. (2010). Determinanty popytu na narciarskie usługi rekreacyjne. *Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu*, 31, 357–361.
- Puciato, D., Grabiński, T. (2012). *Ruch turystyczny w województwie opolskim w roku 2012. Raport z badań*. Opole: Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna.
- Puciato, D., Grabiński, T. (2015). Ocena wybranych aspektów produktu turystycznego Opolszczyzny w świetle badań ruchu turystycznego. *Folia Turistica*, 34, 43–67.
- Puciato, D., Łoś, A., Mrozowicz, K. (2013). Franchising as a way of reducing moral hazard in the tourism market. *Argumenta Oeconomica*, 1, 127–147.
- Roman, M. (2009). Inicjatywy klastrowe w agroturystyce na przykładzie Okopskiej Organizacji Turystycznej. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*, 6, 187–195.
- Sołtysik, M. (2013). *Uwarunkowania i modele międzysektorowej polityki turystycznej w podmiejskich gminach Legnicy i Wrocławia*. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.
- Szromek, A. (2010). Wskaźniki ekonomiczne stosowane w zarządzaniu działalnością turystyczno-leczniczą w gminach i przedsiębiorstwach uzdrowiskowych. *Problemy Zarządzania*, 3, 108–118.
- Instytut Turystyki (1995). *Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO*. Warszawa.

SEASONALITY UTILIZATION OF ACCOMMODATION IN OPOLE PROVINCE IN 2009–2012 – IMPLICATIONS FOR BUSINESS PRACTICE

KEYWORDS | accommodation, tourist movement, seasonality, Opole province

SUMMARY | This article aims to assess the seasonality of tourism in Opole province in 2009–2012. The study also proposes measures to mitigate its negative effects. Analysis of the results showed that the area of Opole there is a large seasonal tourist traffic, which was particularly low in January and December and in the first quarters of the years concerned. To reduce these negative tendencies proposed local and regional authorities and entrepreneurs relating to: stimulate the development of hotel facilities, differential pricing, preparation of special offers, or other than tourist use parts of objects.

Translated by Daniel Puciato